

การพัฒนาองค์กรด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา : หลักธรรม “อิทธิบาท ๔”

นางสาวมาลินี สวยศำข้าว
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจุบันสภาพสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การบริหารองค์กรให้มีความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมกับบริบทของสังคมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนองค์กรต่างๆ ในสังคมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยผู้บริหารองค์กรจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการดำเนินการดังกล่าว เนื่องจากเป็นผู้กำกับนโยบาย การควบคุมและการดำเนินงานตามแผน และมอบหมายงานอย่างเหมาะสมให้กับผู้ปฏิบัติงานในองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรจึงต้องเป็นบุคคลที่ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่เข้าใจโครงสร้างองค์กร และมีทักษะในการบริหารองค์กร มีมนุษยสัมพันธ์ในการประสานงาน และบริหารงานได้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด อนึ่ง ทุกภาคส่วนทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการบริหารองค์กรเป็นอย่างยิ่ง และมีนักคิด นักวิเคราะห์องค์กรได้คิดค้นทฤษฎีการบริหารองค์กรเป็นจำนวนมากและหลากหลายในแต่ละยุคสมัย ในที่นี้ ผู้เขียนจึงขอเสนอทฤษฎี POLC ซึ่งเป็นทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ที่ส่งผลให้การบริหารจัดการมีระบบระเบียบ และมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป พร้อมทั้งผู้รวบรวมและเรียบเรียงได้เสนอแนวความคิดการบริหารองค์กรรูปแบบ POLC ด้วยหลักธรรมอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นแนวทางการบริหารองค์กรอย่างเหมาะสมกับบริบทของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติต่อไป

ทฤษฎีการบริหารองค์กร แบบ POLC

ผู้คิดค้นทฤษฎีการบริหารองค์กร แบบ POLC คือ Louis A.Allen เป็นที่ปรึกษาด้านการจัดการชาวอเมริกัน ได้เขียนหนังสือชื่อ Management and Organization ในปี ค.ศ. ๑๙๕๘ เป็นหนังสือเกี่ยวกับทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ในยุคเริ่มต้น และยังคงนิยมใช้กันมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

๑. Planning : P หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดกิจกรรมและช่วงเวลาที่ต้องปฏิบัติเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีลักษณะของการวางแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดพันธกิจการดำเนินงานที่ใช้ปฏิบัติกับฝ่ายบริหารองค์กร พร้อมทั้งใช้เป็นแนวทางของการใช้กลยุทธ์ในการบริหารจัดการและการปฏิบัติงาน รวมถึงการวางแผนยุทธวิธีที่เน้นการปฏิบัติเป็นหลักในทุกขั้นตอน โดยต่อยอดจากการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่มีความสอดคล้องกันซึ่งใช้กับฝ่ายปฏิบัติในระดับหัวหน้า และผู้ได้บังคับบัญชา และการวางแผนเชิงการจัดการที่เน้นกระบวนการทำงานและการประสานงานภายในองค์กร โดยมุ่งเน้นระเบียบ ระบบการปฏิบัติงานและการแก้ไขปัญหาการทำงาน ใช้ปฏิบัติกับฝ่ายบริหารและผู้ปฏิบัติงานในระดับหัวหน้าเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานในภาพรวมที่มีประสิทธิภาพ กล่าวโดยสรุป เป็นการถ่ายทอดแผนงานและกลยุทธ์การปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารตามที่กำหนดเป้าหมายและการวางแผนดำเนินกิจกรรมต่างๆ และถ่ายทอดแผนงานและเป้าหมายขององค์กรตั้งแต่

/ระดับผู้บริหาร...

ระดับผู้บริหารสูงสุด ระดับกลาง และระดับล่าง โดยมีกรอบแนวทางการปฏิบัติคือ การกำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจขององค์กร พร้อมทั้งสร้างเป้าหมายและกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน คิดค้นกลยุทธ์ที่โดดเด่นและวางแผนปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

๒. Organization : O หมายถึง การจัดการองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างตำแหน่ง บทบาท ภารกิจหน้าที่ในองค์กรให้เป็นเอกภาพ ชัดเจน และสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างกัน รวมทั้งการจัดระบบระเบียบในการปฏิบัติงาน การคัดสรรบุคคลให้ดำรงตำแหน่งอย่างเหมาะสมกับบริบทของงาน การจัดสรรทรัพยากรให้บุคลากร และข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีกรอบแนวทางการปฏิบัติคือการกำหนดโครงสร้างองค์กรให้ชัดเจนและเป็นเอกภาพ รวมทั้งจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับบริบทของงานและออกแบบการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับแต่ละตำแหน่งอย่างครบถ้วนและสมบูรณ์

๓. Leading : L หมายถึง ภาวะผู้นำ เป็นสภาวะหรือความสามารถของผู้บริหารในการกระตุ้นหรือส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง สร้างแรงจูงใจและสื่อสาร ช่วยเหลือ แนะนำ สร้างแรงบันดาลใจ แก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างรอบคอบ และดีเยี่ยม เพื่อให้บุคคล/กลุ่มบุคคลในองค์กรปฏิบัติงานประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยมีกรอบแนวทางการปฏิบัติคือ การสร้างภาวะผู้นำ และทิศทางการทำงาน สร้างปฏิสัมพันธ์ในการตัดสินใจ กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและมีการสื่อสารพร้อมทั้งประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. Controlling : C หมายถึง การควบคุม เป็นภารกิจหลักและหน้าที่ของผู้บริหารในการกำกับ ดูแลและควบคุมแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ รวมถึงมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ อย่างไร ประสิทธิภาพสำเร็จในระดับใด มีการใช้ทรัพยากรอย่างเกิดประโยชน์สูงสุดหรือไม่ อาจมีการปรับแผนการปฏิบัติงาน และควบคุมระบบการทำงาน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบกับงานน้อยที่สุด และมีผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้มากที่สุด โดยมีกรอบแนวทางการปฏิบัติ คือ การสร้างระบบการปฏิบัติงานให้ได้มาตรฐานเพื่อสามารถปฏิบัติงานได้อย่างไม่ติดขัดและราบรื่น รวมทั้งมีการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

ทฤษฎีการจัดการในรูปแบบ POLC เป็นการจัดการในรูปแบบที่ครบกระบวนการ เริ่มต้นตั้งแต่ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กระบวนการปฏิบัติงานและการติดตามประเมินผลและรายงาน รวมทั้งมีการกำหนดกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานในขั้นตอนการวางแผนปฏิบัติงานเพื่อการปฏิบัติงานที่เฉียบคม โดดเด่น และมีโอกาสเกิดผลสัมฤทธิ์สูง มุ่งให้ความสำคัญกับภาวะการเป็นผู้นำของผู้นาองค์กร เน้นการติดต่อสื่อสารและการมีมนุษยสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลในองค์กร พร้อมทั้งจัดโครงสร้างองค์กรที่เป็นระบบ ระเบียบและเป็นเอกภาพ และมีมาตรฐานในการปฏิบัติงานโดยผ่านกลไกการติดตามประเมินผล ทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ในรูปแบบ POLC เป็นทฤษฎีการปฏิบัติงานที่ให้ความสำคัญกับการจัดการองค์กรและบุคลากร การวางแผนที่ดี และมีการประเมินผลเพื่อนำมาวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพและสามารถปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างสูงสุด

สภาพสังคมในปัจจุบันทุกหน่วยงานหรือองค์กรได้ให้ความสำคัญกับบุคลากรในองค์กร เพราะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการปฏิบัติงาน มีอิทธิพลที่จะส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังมีผลต่อความเจริญก้าวหน้าและความเสื่อมลงขององค์กร บุคลากรเป็นทรัพยากรสำคัญที่สุดที่มีบทบาทสำคัญต่อการผลักดันภารกิจขององค์กรให้ประสบผลสำเร็จตาม

วัตถุประสงค์ สำคัญคือ ทำอย่างไรที่จะทำให้ทรัพยากรบุคคลขององค์กรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีความจงรักภักดีต่อองค์กร ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพให้อยู่กับองค์กรได้นาน ดังนั้น การบริหารองค์กรเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย การสร้างแรงจูงใจถือเป็นภารกิจหลักและเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารพึงปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จริงจัง และสม่ำเสมอ ซึ่งในที่นี้ผู้รวบรวมและเรียบเรียงเสนอให้ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ อิทธิบาท ๔ เป็นแนวทางการดำเนินการและการปฏิบัติงาน

หลักธรรม : อิทธิบาท ๔

คำว่า “อิทธิบาท” จำแนก เป็น คำว่า “อิทธิ” แปลว่า “ความสำเร็จ” คำว่า “บาท” แปลว่า ทางหรือสิ่งที่ช่วยนำทาง เมื่อรวมกันแล้วคำว่า “อิทธิบาท” หมายความว่า “เส้นทางแห่งความสำเร็จ” หรือ “เส้นทางสร้างความสำเร็จในชีวิต” โดยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “อิทธิบาท” มีอยู่ ๔ ประการ ประกอบด้วย

๑. ฉันทะ (Chanda) หมายถึง ความพอใจ ความมีใจรัก ความมีใจศรัทธา และความมีใจปรารถนาที่จะกระทำ หลักการเบื้องต้นที่จะปฏิบัติงาน ภารกิจหน้าที่ต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จได้โดยง่ายนั้น บุคคลดังกล่าวต้องมีความพอใจหรือมีความต้องการที่จะทำ มีความใส่ใจในสิ่งที่ทำและมีความปรารถนาที่จะปฏิบัติให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป การปฏิบัติตามหลักฉันทะ ส่งผลให้เป็นบุคคลผู้มีความพอใจ และมีใจรักต่องาน ทำให้เกิดความรู้สึกเต็มใจในการทำงาน ทำงานด้วยความสุข ไม่รู้สึกเกิดความท้อแท้และเบื่อหน่ายง่าย ดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ

๒. วิริยะ (Viriya) หมายถึง ความเพียร ความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามความพอใจด้วยความเพียรพยายาม โดยบุคคลจะปฏิบัติงานหรือภารกิจใดๆ นั้น บุคคลนั้นจะต้องขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติด้วยความพากเพียร ความพยายาม เข้มแข็ง อดทนและไม่ย่อท้อหรือท้อถอย แม้ต้องประสบปัญหา อุปสรรคก็ใช้ความอดทนและขยันหมั่นเพียรจนปฏิบัติงานได้ประสบความสำเร็จได้โดยง่าย การปฏิบัติตามหลักวิริยะ ส่งผลให้เป็นบุคคลขยันหมั่นเพียร ขยันปฏิบัติงาน ไม่เกียจคร้าน มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. จิตตะ (Citta) หมายถึง การเอาใจจดจ่อ ความเอาใจใส่ ความคิดมุ่งมั่น และรับผิดชอบ ในสิ่งที่ทำอย่างจริงจัง เป็นการตั้งใจมั่น พร้อมทั้งรับรู้ในสิ่งที่กระทำและตั้งใจทำสิ่งนั้นด้วยความคิดที่แท้จริง อุทิศตัวให้แก่สิ่งที่ทำอย่างทุ่มเท ดังนั้น ในการปฏิบัติงานตามภารกิจจึงต้องเอาใจใส่ ตั้งใจแน่วแน่ในสิ่งที่ทำหรือตั้งใจทำเพื่อให้ภารกิจบรรลุเป้าหมายในระยะเวลาที่รวดเร็ว การปฏิบัติตามหลักจิตตะ ส่งผลให้เป็นบุคคลที่มีความมุ่งมั่น และมีใจจดจ่อกับงานที่ปฏิบัติ มีจิตใจ แน่วแน่และมั่นคงต่องาน มุ่งแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

๔. วิมังสา (Vimamsa) หมายถึง การพิจารณาไตร่ตรองและใคร่ครวญ เป็นการไขปัญหา พิจารณาใคร่ครวญตรวหาเหตุผล ตรวจสอบข้อบกพร่องผิดพลาดในสิ่งที่ทำ มีการวางแผนการดำเนินการ มีการวัดและประเมินผลคิดค้น ทบทวนเพื่อหาวิธีการปรับปรุง แก้ไขหรือพัฒนาให้ดีขึ้น ตรวจสอบสิ่งที่ปฏิบัติอย่างละเอียด รอบคอบ และถี่ถ้วน เพื่อได้ผลการดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด การปฏิบัติตามหลักวิมังสา ส่งผลให้เป็นบุคคลเป็นผู้ที่รู้จักคิด วิเคราะห์เินงาน รับทราบและเกิดความเข้าใจในกระบวนการปฏิบัติงาน ถึงแม้จะประสบปัญหาก็สามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้นได้โดยง่าย การปฏิบัติงานไม่เกิดความผิดพลาด หรือผิดพลาดน้อยที่สุด ดำเนินงานตามกรอบแนวทางที่กำหนด และปฏิบัติงานจนเกิดประสิทธิผลสูงสุด

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา : หลักกัทธิบาท ๔ หมายความว่าถึง เส้นทางแห่งความสำเร็จ หรือเส้นทางสร้างความสำเร็จในชีวิต มี ๔ ประการ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เป็นสูตรสำเร็จของการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัจเจกบุคคลสามารถสร้างความสำเร็จให้กับชีวิตด้วยการพัฒนาตนเองและหน้าที่การงานด้วยการเรียนรู้โดยยึดหลักกัทธิบาท ๔ สามารถนำไปใช้เพื่อสร้างความสำเร็จได้กับทุกคนอย่างเหมาะสมกับบริบทของตนเอง ด้วยการรักในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้เพื่อการพัฒนาตนเองและพัฒนางานตามภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบ คือใช้หลักฉันทะ (ความพอใจ) ด้วยความพากเพียรพยายามอย่างต่อเนื่อง เข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อถอย คือใช้หลักวิริยะ (ความพากเพียร) โดยเรียนรู้ด้วยความเอาใจใส่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำด้วยความคิดใช้ความคิดในเรื่องนั้นอย่างบ่อยครั้งและสม่ำเสมอคือใช้หลักจิตตะ (ความเอาใจจดจ่อ) โดยใช้ระบบความคิดด้วยการพิจารณาไตร่ตรองด้วยหลักเหตุและผลจากความสำเร็จหรือความผิดพลาดจากการปฏิบัติงานหมั่นใช้ปัญญาในการพิจารณาใคร่ครวญ คือใช้หลักวิมังสา (การพิจารณาไตร่ตรองและใคร่ครวญ) เมื่อจำค่าง่ายๆ คือ “มีใจรัก = ฉันทะ/พากเพียรทำ = วิริยะ/เอาใจจดจ่อ = จิตตะและใช้ปัญญาสอบสวน = วิมังสา”

อนึ่ง การยึดหลักธรรมกัทธิบาท ๔ ในการเรียนรู้เป็นพื้นฐานไปสู่การขยายพลังของการเรียนรู้จากระดับบุคคลสู่ระดับกลุ่มบุคคลหรือทีมและระดับองค์กรต่อไป

การพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพสูงต่อการปฏิบัติงานต้องให้ความสำคัญกับศักยภาพและความรู้สึกของบุคลากรให้มากขึ้น มุ่งเน้นให้มีการทำงานเป็นทีม ที่มีการคิด วิเคราะห์ วางแผน และตัดสินใจ แก้ไขปัญหาพร้อมกันทันที สร้างความรู้สึกการเป็นเจ้าขององค์กรร่วมกัน จัดโครงสร้างองค์กรและสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รุนแรงและต่อเนื่องตลอดเวลา ส่งผลให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความได้เปรียบขององค์กรต่อคู่แข่งได้อย่างรวดเร็ว และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ความสามารถในการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญและจำเป็นต่อการผลักดันให้มีการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง พัฒนาและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเรียนรู้และการใช้ประโยชน์จากความรู้จะเป็นกลไกในการปรับปรุง พัฒนา และเปลี่ยนแปลงองค์กรให้มีศักยภาพสูงต่อการปฏิบัติงานขึ้น เป็นองค์กรที่มีผลการดำเนินงานตามพันธกิจที่เป็นเลิศ และมีการพัฒนาผลการดำเนินงานให้มุ่งสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตนเองตลอดเวลา เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตและคงความเป็นเลิศนั้นให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

การบริหารองค์กรรูปแบบ POLC ด้วยหลักธรรมกัทธิบาท ๔

๑. การวางแผน (Planning : P) โดยใช้หลักธรรมกัทธิบาท ๔ ในหัวข้อฉันทะ (Chanda) คือ ความพอใจ กล่าวคือ ให้บุคลากรทุกคนในองค์กรร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่อย่างชัดเจน รวมถึงคิดค้นกลยุทธ์ที่โดดเด่นและวางแผนปฏิบัติงานที่ยืดหยุ่นต่อการปฏิบัติงานด้วยความรู้สึกรักที่พึงพอใจ เต็มใจ และมีใจรักอย่างจริงจัง โดยปฏิบัติอย่างมีความสุข เป็นไปอย่างต่อเนื่องและสร้างสรรค์ ส่งผลให้มีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน ตรงตามความเป็นจริง และเหมาะสมกับบริบทขององค์กร

๒. การจัดการองค์กร (Organization : O) โดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท ๔ ในหัวข้อวิริยะ (Viriya) คือ ความเพียร กล่าวคือ เป็นการจัดการองค์กรที่มุ่งกำหนดโครงสร้างองค์กรให้มีความชัดเจน และเป็นเอกภาพ รวมทั้งจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับบริบทของงานและออกแบบการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานอย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ ด้วยความเพียรพยายามอย่างยิ่งยวด ส่งผลให้บุคคลในองค์กรขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงาน มุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด

๓. การสร้างภาวะผู้นำ (Leading : L) โดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท ๔ ในหัวข้อจิตตะ (Citta) คือ การเอาใจจดจ่อ กล่าวคือ เป็นการมุ่งมั่นอย่างจริงจัง ชัดเจน สม่าเสมอในการสร้างบุคคลที่จะเป็นผู้นำในการบริหารองค์กรให้มีภาวะผู้นำ รวมทั้งการสร้างปฏิภาณไหวพริบในการตัดสินใจและการขับเคลื่อนงานขององค์กรเป็นไปอย่างจริงจังและต่อเนื่อง กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ มีการสื่อสารและประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำองค์กรมีใจจดจ่อกับการปฏิบัติงาน มีจิตใจ แน่วแน่และมั่นคงต่องาน มุ่งแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น และกำหนดทิศทางการปฏิบัติงานเพื่อการบรรลุตามวิสัยทัศน์ขององค์กรและการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและสม่าเสมอ

๔. การควบคุม (Controlling : C) โดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท ๔ ในหัวข้อวิมังสา (Vimamsa) คือ การไตร่ตรอง กล่าวคือ เป็นการดำเนินการที่พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบด้วยการสร้างระบบการปฏิบัติงานให้ได้มาตรฐานเพื่อสามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่นและไม่ติดขัด รวมทั้งมีการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยบุคคลในองค์กรทั้งผู้นำองค์กร และผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ที่คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์งาน พร้อมทั้งรับทราบ จนเกิดมีความเข้าใจในกระบวนการปฏิบัติงาน เมื่อประสบปัญหาก็สามารถใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาได้โดยง่าย การปฏิบัติงานให้ไม่เกิดความผิดพลาดหรือเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุดและดำเนินงานตามกรอบแนวทางที่กำหนด ส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดและเกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุด

ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีใจรักในการปฏิบัติงาน ดำเนินการอย่างรอบคอบ รู้จักคิดพิจารณาไตร่ตรองใคร่ครวญและทบทวนสิ่งต่างๆ ที่ปฏิบัติมาแล้ว รวมทั้งจะต้องมุ่งศึกษาหาความรู้อย่างรอบด้านและสม่าเสมอ เพื่อนำมาปรับใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงาน ตลอดจนมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยปัญญาตามหลักเหตุผล มีจิตใจจดจ่อ ไม่ย่อท้อ และแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานที่ประสบอยู่ได้โดยหลักการบริหารองค์กรในรูปแบบ POLC เป็นรูปแบบในการปฏิบัติงานที่ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติงานที่เป็นระบบ มีคุณภาพ มาตรฐานและประสิทธิผล โดยบูรณาการเข้ากับการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลักธรรมอิทธิบาท ๔ ซึ่งเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จ เกิดความราบรื่นในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และบรรลุตามวิสัยทัศน์ขององค์กรต่อไป

การบริหารองค์กรรูปแบบ POLC ด้วยหลักธรรมอิทธิบาท ๔ เป็นการบริหารองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง เพราะเป็นการบริหารองค์กรที่ใช้หลักการสมัยใหม่บูรณาการรวมกับการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักอิทธิบาท ๔ ที่หมายถึง เส้นทางแห่งความสำเร็จ ๔ ประการ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ดังนั้น การบริหารองค์กรรูปแบบ POLC ด้วยหลักธรรมอิทธิบาท ๔ จึงเป็นองค์กรที่มีผลการดำเนินงานตามพันธกิจที่เป็นเลิศ มีการพัฒนาผลการดำเนินงานให้มุ่งไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ของหน่วยงาน มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงองค์กรตลอดเวลา เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตและคงความเป็นเลิศนั้นไว้ให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน และเหมาะสมกับบริบทขององค์กรในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ปีนมณี ขวัญเมือง.บทความปริทัศน์ หลักอิทธิบาท ๔ : เส้นทางสู่ความสำเร็จ four Iddhipada :

Path of accomplishment.วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๓ เดือน กันยายน - ธันวาคม

๒๕๕๗.หน้า ๑ - ๗.

พิเชต บัญญัติ.POLC: หน้าที่หลักทางการบริหาร.เข้าถึงใน gotoknow.org/posts/๖๕๐๕.

นางสาวมาลินี สวยคำข้าว ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
รวบรวมและเรียบเรียง

นางสาวศิริวรรณ สวัสดิ์แดง นักจัดการงานทั่วไป กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
พิมพ์และพิสูจน์อักษร